

*De torens van
februari*

EEN (VOORALSNOG) ANONIEM

DAGBOEK

VAN LEESTEKENS EN VOETNOTEN

VOORZIEN DOOR

TONKE DRAGT

LEOPOLD/AMSTERDAM

Achtste druk 2014

© Tonke Dragt 1973; 1986

Omslagontwerp Annemieke Groenhuijzen

Omslagbeeld Shutterstock

Boekverzorging Studio Bos

Uitgeverij Leopold, Amsterdam / www.leopold.nl

ISBN 978 90 258 6492 7 / NUR 283/284

Uitgeverij Leopold drukt haar boeken op papier met het fsc®-keurmerk.
Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

www.tonkedragt.nl

30 februari

januari februari maart april mei juni juli
augustus september oktober november december

Hij zei: 'Schrijf het op. Alles. Van het begin af aan.'

Ik keek neer op het witte blad en beet op mijn schrijfding.

'Maak er een dagboek van,' zei de oude man. 'Schrijf op wat je hebt beleefd, wat je denkt en hebt gedacht, wat je hebt gedroomd en gefantaseerd.'

Dat heb ik eerder gehoord, ik wou dat ik wist wanneer en hoe.

Ik vroeg: 'Welke dag is het vandaag?'

Hij gaf geen antwoord. Ik vroeg het hem nog eens.

'Dertig februari,' zei hij.

Ik schreef het op! (Zie boven.) En ik las wat ik geschreven had. Ik las het en ik herinnerde me iets. Ik schreef nog wat op, onder de dag ('datum', zegt hij); ik schreef twee regels vol.

De oude man kijkt me aan. Hij heeft erg borstelige, witte wenkbrauwen. Zijn gezicht vraagt me iets.

'Februari is een maand!' zei ik. 'Er zijn twaalf maanden in een jaar. Ik weet ze allemaal. Ik heb ze opgeschreven.'

Hij knikte en lachte. 'Prachtig,' zei hij. 'Zie je nu wel, jongen, dat het helpt! Dát weet je weer. Nu kun je met je dagboek beginnen.'

Maar ik wacht nog even. Ik begin de bladzijden te tellen die nog leeg zijn. Hoeveel dagen zijn er in een maand?

De oude man wil het niet zeggen. 'Denk alleen aan de dag van nu. Schrijf op wat je vandaag hebt beleefd.'

Goed, ik zal het proberen. En ik begin op een nieuwe bladzij.

Zo begint het (vandaag, 30 februari)

Plotseling zag ik de zee.

Er hingen donkere wolken boven; ze trokken op en boven de horizon kwam een lichte streep. De zee was zilvergrijs en kalm. Een breed strand lag voor mij. Het was dus eb. *Eb*, zei ik en het klonk als een nieuw woord dat ik net had geleerd. Ik had het koud. De zee ruiste zacht, ik rook de zoute lucht en toch wist ik niet zeker of het nu echt de zee was. Zee en strand. Schelpen. Voetsporen in het zand. Ik keek, ik luisterde, ik dacht na.

Hoe kom ik hier? Wat doe ik hier? Mijn voeten doen pijn. *Ik weet niet wie ik ben.*

Ik schrikte. En toen herinnerde ik me van alles, maar erg onduidelijk en verward. Ik kan dat niet opschrijven.

De oude man zegt dat ik het toch moet proberen. Ik heb hem ervan verteld en nu zal hij me helpen.

Ik zag nog eens de zee. Nu stond ik aan de rand van de golven en het was schemerig. Iemand riep iets, in mijn oor. Het was belangrijk; ik geloof dat ik er antwoord op had moeten geven. (De oude man vraagt *wie* er dan wel riep en wat het was, maar ik weet het niet meer, echt niet. Misschien was ik het zelf wel die riep. Nee, ik heb het niet eens verstaan.) Het begon te suizen en te ruisen en de zee werd wild en de wereld draaide rond. Ik werd bang dat ik zou verdrinken, ik draaide me om en liep weg. Ik wou rennen, maar kon haast niet vooruitkomen. Ik zag heuvels voor me.

Eindelijk bleef ik onder aan die heuvels staan, bij een smal zandpad dat naar boven kronkelde. Ik keek om. De zee was zilvergrijs en glad in somber daglicht. Ik zag een schip in de verte.

Ik keek nog eens: wilde golven in schemering en er was geen schip.

Er is nooit een schip geweest, dacht ik. Wat doe ik hier? Naar de zee moet ik!

Maar toen zag ik het schip opnieuw. Het vreemdste schip dat ik ooit heb gezien. Het enige schip dat ik ooit heb gezien.

Ik durfde niet terug naar de zee, ik ging de heuvels in. Er liep een breed hard pad recht naar boven. Ik klom een eindje en keek weer om.

Er was geen schip.

Word ik gek? dacht ik. Ik moet terug. Of heen. Wáárheen?

Ik klom langzaam verder. Mijn angst werd minder en helemaal boven keek ik nog eens naar de zee. Het schip was er weer, het was zelfs dichterbij gekomen. *Schip, zee, strand...* er waren toch dingen die ik wist. Het schip verdween niet. Zou ik ernaar zwaaien? Ik voelde me erg alleen.

De weg liep verder, daalde af, steeg weer en kronkelde door de heuvels van zand, de ene na de andere, alle met ruig gras begroeid. Hier en daar staken stekelige struiken omhoog. Er was geen mens te zien.

Ik ben een mens en ik wrijf over mijn gezicht dat nat is van zweet. Toch heb ik het koud. *Ik weet niet wie ik ben, mijn geest is leeg.*

Ik keek naar de verlaten heuvels, naar de geheimzinnige zee, naar de grauwe wolken.

Achter de wolken schijnt zon, het is dus dag. Maar zonet was het nog nacht, of schemering...

Ik deed mijn ogen dicht en weer open. Ik bekeek mijn handen, ze waren jong en sterk. Ik stak ze in mijn zakken, draaide de zee mijn rug toe en liep langzaam het pad af. Pas na een poosje drong het tot me door dat er geen schip was, de laatste keer dat ik omgekeken had. 'Geen schip,' zei ik en ik noemde namen. 'Zee, lucht, strand, duinen.' Weer iets dat ik wist: ik liep door *duinen*.

Ik begon hardop te tellen: 'Januari, februari, maart, april...' Ik zei de woorden nog eens en wist plotseling dat het geen getallen waren... *Januari, februari...* Ik ben niet gek, tellen kan ik: één twee drie vier!

Maar wat betekenden die woorden, waar kwamen ze vandaan? 'Maart, april!' riep ik tegen de duinen om me heen.

Niet doen, straks komen je herinneringen terug, als je maar kalm blijft. Maak je niet ongerust.

Maar dat was moeilijk. De duinen om me heen maakten me juist erg ongerust. Soms waren ze gewoon, ja, bijna bekend. Nu en dan veranderden ze, speciaal de plekken waar ik niet recht naar keek. Daar schoten de struiken op tot wilde stekelbossen, gevaarlijke paden slingerden naar alle kanten en verdwenen in donkere holen die tussen de heuvels gaapten. De weg, die vast en hard was onder mijn voeten, ging dan over in mul zand, waar ik moeilijk in vooruit kon komen. Alleen de zee bleef eentonig ruisen achter mij.

‘Dit is een weg door de duinen,’ zei ik tegen mezelf. ‘Ik heb hier vaker gelopen: een keurig aangelegde verharde weg, met een hek erlangs... dat dácht je maar! Er is helemaal geen hek, en de weg is niets dan een zandspoor door een woestenij.’

Ik kreeg het benauwd. Ik weet niet precies meer wat ik deed. Ik strompelde voort met bonzend hoofd en pijnlijke voeten. Boven mij werd de lucht pikzwart, ik geloof dat het donderde en bliksemde. Ik viel in kuilen en kroop tegen bewegende hellingen op. Toen kon ik niet meer, en ik verdronk in geraas van wind en zee en in duisternis.

Nu begin ik opnieuw.

Plotseling zag ik de zee. Erboven donkere wolken, behalve een lichte streep bij de horizon. Het was eb.

Wie ben ik? Hoe kom ik hier, wat doe ik hier? Mijn voeten doen pijn.

Ik probeerde me iets te herinneren, maar raakte er alleen maar door in de war.

Er waren voetsporen op het strand; ze begonnen aan de rand van het water en liepen op mij toe. Er was iets eigenaardigs aan.

Ik zag ook het schip in de verte, het vreemde schip. (Maar álles is vreemd, dus dat schip is misschien juist heel gewoon.)

Ik keek een tijd lang naar de voetsporen. Mijn *eigen voetaf-*

drukken. Ze liepen van de zee op me af. Andere sporen waren er niet.

Dat is *echt* vreemd. Ik kan toch niet uit zee gekomen zijn? Mijn kleren waren droog, behalve de onderste rand van mijn broek. Mijn schoenen waren maar een beetje vochtig. *Mijn schoenen!* Ze zaten verkeerd, omgewisseld. Ik bedoel dat mijn rechterschoen links zat en mijn linkerschoen aan de rechtervoet. Ik ging zitten om ze uit te trekken. Toen merkte ik dat ook mijn handen pijn deden: mijn vingers zaten vol bloed, ik had me gesneden.

Wat is hieruit op te maken? De sporen in het zand en het feit dat mijn schoenen verwisseld waren; je zag dat ook aan de afdrukken. (Hoe ik aan de snee in mijn vingers kwam ontdekte ik al gauw.)

Ik deed mijn schoenen uit en trok ze weer goed aan. Ik staarde naar het verlaten strand met de sporen, naar de grijze kalme zee, naar het schip in de verte. (Het is niet meer verdwenen.)

Ben ik met het schip gekomen?

Vlak bij me begon een smal pad dat naar boven, de duinen in ging. Ik meende ook dáár afdrukken van mijn voeten te zien in het zand – ja natuurlijk...

Ik bekeek mezelf voor zover ik kon. Een jongen of jongeman in vuile gekreukte kleren die me niet lekker zaten... Ik stond op om een plas te doen, ik liep een eindje het strand op en zette een paar keer een voet in de afdrukken. Maar ik durfde niet helemaal naar de zee te gaan.

Ik liep terug naar de duinen, ging weer zitten en dacht na. Ik had het gevoel dat ik heel wat had meegemaakt, maar ik kwam niet te weten wat. Het was verschrikkelijk! Ik bevoelde mijn gezicht. Zijn mijn ogen licht of donker? Hoe oud ben ik?

Ik had een horloge om mijn rechterpols; het stond stil en ging ook niet tikken toen ik het met stuntelige vingers opwond. *Het is vast mijn eigen horloge niet.* De wijzers stonden (en staan nog) op even over half vijf. Ik vroeg me af hoe laat het was. *Véél later...* Hoe wist ik dat? Het was dag en de lucht was bewolkt. Ik stak mijn handen in de zakken van mijn jack... Dat

had ik metéén moeten doen: kijken wat ik bij me had.

Het eerste wat ik vond was een bultig pakje. Wat erin zat kon ik meteen een naam geven: *brood*. Ik at er wat van, dat deed me goed. Verder vond ik de scherven van een gebroken spiegeltje; dáár had ik me aan gesneden. Wat moest ik met een spiegel in mijn zak? Ik probeerde mezelf te bekijken, maar ik zag alleen stukjes en beetjes van een gezicht dat ik niet kende: telkens weer angstige ogen. Ik gooide de scherven weg. Daarna bekeek ik alle dingen die ik nog meer bij me had: een vierkante lap waar ik mijn vingers aan afveegde en mijn neus in snoot. Vijf of zes glimmende schijven waarvan ik niet wist waarvoor ze waren... (Nu weet ik het weer; de oude man heeft het me gezegd en toen herinnerde ik het me: geld, geldstukken.) Ik vond ook een zaklantaarn (kapot), een knipmes, een schrijfding (stift) en een boekje. Een opschrijfboekje.

Dit boekje, waar ik nu in schrijf. Ik wist metéén wat het was en zei het blij hardop. Ik sloeg het open om mijn naam te vinden... Eerst zag ik alleen maar lege bladen, maar achterin waren bladzijden vol geschreven. Ik probeerde ze te lezen en dacht dat ik het boekje op z'n kop hield. Maar toen ik het had omgedraaid, bleef wat geschreven was even onleesbaar. Toen las ik op de laatste bladzij zes letters: TIW. HT

Eronder een paar krabbels waar ik nog steeds niets uit kan opmaken. Op de op één na laatste bladzij staat een woord dat ik wél kan lezen en uitspreken, maar dat betekent niets. Ik heb het precies nagetekend:

AMOIXA

Twaalf blaadjes achter in dit boekje zijn beschreven en ik kan er (behalve die paar letters of woorden) *niets* van lezen. 24 bladzijden (ik heb ze geteld) in een raar, raadselig schrift. Toen ik ze voor het eerst zag, dacht ik dat ik niet meer lezen kon. Nu weet ik dat ik het nog wél kan; ik heb alles overgelezen wat ik zelf heb geschreven.

Er staat ook een tekening achterin, met cirkels, lijnen en pijlen. Heb ik zo'n tekening niet eens eerder gezien? Ik weet het niet. Het woord AMOIXA staat er ook nog bij.

Wie heeft de bladzijden achter in dit boekje gebruikt? Is dit boekje wel van mij?

Ik ben een uur lang aan het schrijven geweest, maar wijzer ben ik er niet door geworden. Wie ben ik? Wat doe ik hier in februari? Hoe kom ik aan dit boekje? Wat betekent AMOIXA? De oude man weet het ook niet. Hij wil dat ik verder schrijf, maar ik heb geen zin meer.

'Laat mij het dan doen,' zegt hij, 'vertel het maar, dicteer het mij.' Maar dan doe ik het toch liever zelf, want nu komt het belangrijkste.

(Nog steeds wat er vandaag gebeurde):

Ik stopte het boekje weer in mijn zak en ging het zandpad op, de duinen in. Ik repeteerde wat ik wist: *Zee, strand, voetsporen, duinen, zee...* De zee was belangrijk, dacht ik. (*Zee... schip.*)

De duinen waren stil, erg dicht begroeid, maar met weinig kleur: veel geel-grijs-groen hoog gras, en struiken. De meeste takken bijna kaal of met heel kleine bleke blaadjes. – 'Geen wonder,' zegt de oude man, 'zo is het in februari.' – Eerst klimmen, toen dalen... er waren meer paden dan één; ik sloeg rechtsaf en begon weer te klimmen. Toen zag ik ze.

Ik had eigenlijk maar twee zinnen op hoeven schrijven:

1. Ik zag de zee.
2. Ik zag de torens.

Ik zag de torens, ver weg en toch niet erg ver. Twee hoge torens, de ene een beetje dichterbij dan de andere. Grote, hoekige blokken, geelgrijs, bijna lichtend tegen de sombere lucht.

Rechte strenge bouwsels met rijen ramen van onder tot boven – elk raam een leeg oog dat naar mij keek en mij toch niet zag. Ze rezen op achter de duinenrij; misschien stonden ze wel in de duinen zelf.

Ik ken die torens, ik ken ze. Ik weet zeker dat ik er iets mee te maken heb.

Ik hield mijn adem in. Als ik maar doodstil bleef zou ik het weten, maar ik kon mijn adem niet lang genoeg inhouden en wat bekend leek werd weer onbekend. Alleen een *woord* kwam in me op en dat woord hoorde bij de torens: februari.

En zo voel ik het nog steeds, al weet ik niet waarom. Nu ja, het is februari (als februari echt een maand is, soms lijkt het een verschrikkelijk woord).

Daarom geef ik mijn verhaal een titel, dat heb ik zo net bedacht:

De torens van februari

Nu hou ik ermee op. De oude man stelt me vragen en hij wil dat ik doorga met alles op te schrijven. Alles, en ik weet niks! Laat hij zelf eerst wat vertellen, want hij is de torenwachter. Ik weet niet eens hoe hij heet. Maar hij is aardig voor me en ik ben moe.